

FABRICA DE CLAVOS
De todas clases
al por mayor y menor
ALMACEN DE FERRETERIA,
Herreros, y Alarifes.
Especialidad en Camas de Hierro
y Bateria de Cocina.
FABRICA Y ALMACEN
Santa Magdalena.
Despacho calle del Golfo.

NOVEDADES para SEÑORAS y CABALLEROS

LA BARCELONESA

Plazuela de la Ciudad, 4

POSADA DE SAN ANTONIO
ANTONIO COSTA
Plaza de las Fuentes Nuevas, 4

Alguns dels encapçalaments recollits, són especialment interessants pel fet que encara existeix l'establiment en qüestió dedicat a la mateixa activitat. Seria ben curiós veure com, amb el pas del temps, els logotips s'han anat adaptant als gustos i a les tendències artístiques de l'època.

Taller de Carruajes de Todas Clases
Francisco Marsé
Ronda de Queralt. — BERGA.

RAMON CASTELLET

Fábrica de chocolates
AGUSTIN FARGUELL
Calle del Golfo, N.º 11 — BERGA.

Fábrica de Ladrillos, Tejas y toda clase de Maçonería
MANUEL GUBINA
BERGA. (HOSTAL DEL SOU.)

Imprenta y litografía
QUIRICO CASALS
CALLE LITUAL. BERGA.

A finals de segle passat, varen coincidir a Catalunya unes circumstancies idònies que feren possible un cert creixement de les arts plàstiques, del disseny industrial i gràfic.

Per una banda, l'efervescència de la indústria es tradueix en una gran activitat comercial. Aquest fet, juntament amb la identificació cultural del país i també l'assimilació del gust artístic internacional, feia que es vivís una certa eufòria creativa.

L'activitat comercial es tradueix, en el camp que ens ocupa, en l'aparició de correspondència i impresos de tota mena, entre la indústria i en aquest cas l'administració pública.

A partir d'un petit recull de factures de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Berga, de finals de segle —la recopilació va de 1895 al 1905—, podem comprobar l'estat del disseny a la nostra ciutat.

Ens hem centrat en les capçaleres de les factures que, en molts casos, són un reflex fidel del gust de l'època.

Aquests documents corresponen als pagaments que feia l'Ajuntament de Berga als diferents comerços de la ciutat.

Cal fer referència a l'estil imperant, impregnat del moviment artístic modernista

i que té com a ingredients principals l'ornamentació a base de motius florals.

La tipografia és molt historiada, creativa, i en molts casos molt ornamentada.

No obstant, no hi ha cap exemple d'una gran puresa modernista, sinó que es detecten més reminiscències d'estil victorià, on la decoració és més abundant i fins i tot, en alguns casos, l'ornamentació va en detriment de la llegibilitat i la claredat.

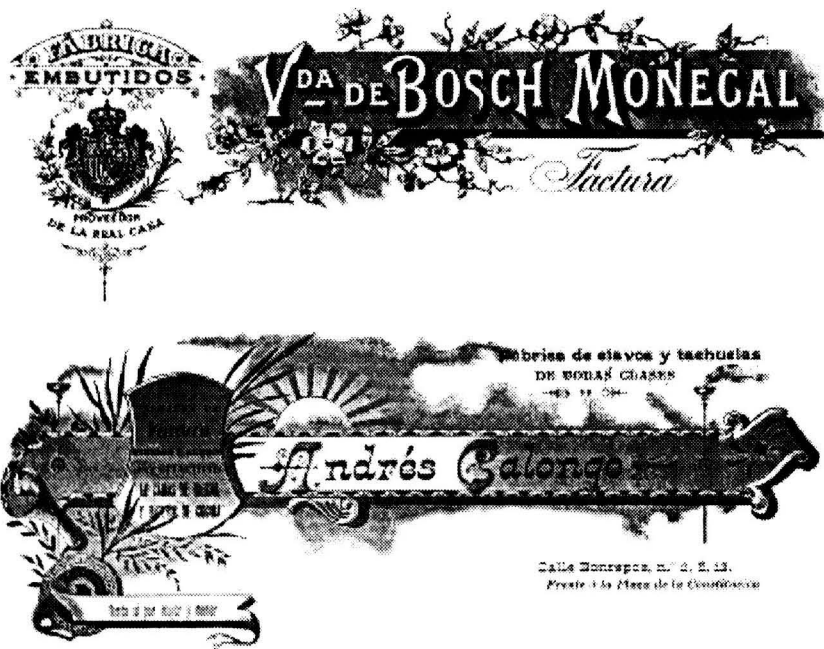
Val a dir que, en aquell temps (com en molts casos ara), la figura del dissenyador era completament desconeguda i era el mateix impressor qui s'encarregava d'ordenar, compondre i embellir els impresos que el client li encarregava.

Les composicions es feien sempre amb tipografia, és a dir a partir de clixés fabricats amb aleacions de plom (un 70% aproximadament), d'antimoni (25% aprox.) i d'estany (5%).

El plom li dona la ductabilitat necessària que permet que la lletra o l'ornament tinguin la perfecció de línies i corbes necessàries, l'antimoni aporta la seva durabilitat i l'estany rebaixa el punt de fusió de l'aleació.

L'impressor doncs, havia de comprar als tallers tipogràfics de fundició diferents «fa-

Diferents exemples d'anagrames comercials de l'època.

Aquestes dues capçaleres són de les més ornamentades i treballades.

Les decoracions florals eren molt espectaculars i riques. També destaca en aquest primer exemple l'utilització de l'heràldica com a símbol de qualitat. És evident que allò que s'intenta és donar un valor afegit a la marca.

En el cas de la segona capçalera, es pot dir que la decoració té un alt contingut narratiu i és plena d'ornamentacions ampuloses.

A diferència de la resta d'exemples recollits, aquests no varen ser compostats a partir d'orles i tipus estàndard, sinó que és un sol clixé fix.

S'encarregava al taller de fundició tipogràfica la realització del clixé. Fabricat amb plom, antimoni i estany, permetia la reproducció del logotip, això sí, sempre al mateix tamany.

mílies» de lletres amb tots els caràcters especials, complements i espais blancs per a fer les seves composicions.

També aquestes fundicions tenien en el seu catàleg les diferents sanefes, quadrats, línies, caràcters especials i accessoris necessaris per a la realització dels impresos.

Les gravacions originals dels caràcters estaven fetes de forma que les parts no imprimibles eren especialment fondes per a garantir una òptima impressió i una exacta reproducció.

Aquest sistema de composició manual és molt antic i actualment és el menys utilitzat, encara que la seva pràctica, que ve del segle XV, ha fixat les regles de la bona composició i la nomenclatura: encara ara, parlem de «cossos» de lletra, «d'interliniat», «galerades», «versaletes»...

Actualment seria molt costós compondre a mà. Però hem de pensar que no va ser fins al S. XIX que no es va produir un canvi substancial en els sistemes d'impressió: va ser a partir de la fabricació del paper industrialment (a partir de la pasta de la fusta) quan es va augmentar la velocitat d'impressió.

Va ser doncs, la revolució industrial qui va desencadenar tots aquests progressos, alhora que apareixia també el concepte de «marca», per a distingir un producte o fabricant d'un altre.

Una de les estructures de composició més utilitzada queda refelectida en aquests exemples.

Dins una sanefa ornamentada, el nom de l'establiment; a sobre l'explicació de l'activitat i a sota l'adreça i la ciutat.

Trobem en moltes ocasions la lletra de «pal sec» (sense terminacions) per a les explicacions i en canvi per al nom de la marca s'utilitza generalment un tipus de lletra més historiada, o com en el segon i tercer exemple, una lletra més de fantasia.

En el cas de l'últim exemple és evident la semblança amb els tipus de lletra que apareixen en els «westerns» americans. I és que som a la mateixa època!

JOSÉ RODERGAS

TALLER
* DE *
Cerrajería

CONSTRUCCION DE
PIEZAS DE MAQUINARIA
PRECIOS MODICOS

PIEDAD, 23

Se hacen toda clase de trabajos concernientes á este ramo en especialidad los destinados á obras.

TALLER DE CARRUAGES

RAMON MARRUGAT

CON Y REPARACION DE CARRUAJES DE TODAS CLASES

Jaime Rigat

RONDA DE GUBRAUT

CARRUAJES DE FERMÍN GUILAÑA

Se reciben encargos PARA Manresa, Barcelona y Erida

Calle de la Cruz, 8

CONSTRUCCION DE TODAS CLASES DE CARRUAJES PLANES

JUAN DOMENECH

CALLE DE LA SABA

Taller de Carruajes de todas clases

FRANCISCO MARSE

RONDA DE GUBRAUT

Fábrica de Cemento y Vaso DE

José Bufarull y Eloy

Calle de la Unión, número 15.-BERGÁ.

Carruajes y Encargos

José Anglada (a) Sibil y C.ª

El sector dels traginers i el transport, degut a la seva importància en aquella època, té molta presència en el recull que hem fet. Aporta una gran quantitat de representacions iconogràfiques.

En alguns casos es repeteix el motiu, com es veu en els exemples de l'esquerra. La impremta utilitzava el mateix clixé en més d'un client, adaptant-lo a una composició i tipografia diferent.

Destaca el primer exemple de la columna de la dreta, ja que la tipografia utilitzada és molt més simple. Per al nom del propietari (del qual ens falta la primera part) s'ha utilitzat un tipus de lletra de pal sec. Correspon a una lletra modulada, ja que manté el contrast de gruixos i prims tradicional en les romanescs clàssiques, sense, però, les terminacions característiques d'aquestes.

Crida també l'atenció de l'àlies del propietari inclòs en la capçalera.

Veiem en el segon i tercer exemple de la dreta com una mateixa ornamentació, lleugerament modificada, es fa servir per a diferents aplicacions.

La tipografia utilitzada en aquests dos casos destaca especialment per la seva sobrietat i elegància, record de la lletra manual, feta amb ploma (veieu sinó els gruixos i la inclinació del traçat), reminiscència de les lletres medievals. Cal destacar també la utilització del català, fet no gaire comú en el recull que hem fet.

Cal dir que les capçaleres eren dissenyades pels mateixos impressors, que evidentment tenien uns recursos, famílies de lletra i ornaments limitats i que per això es repeteixen els motius en diferents logots.

TALLER DE CORDONERIAS

IMPRESA Y LIBRERIA

LABORES para SEÑORA

Jaime Huch Guixer

TALLER DE FUSTERIA

Benet y Ferrer

ALMACEN DE GRANOS Y OTROS GÉNEROS

MANUEL VIGO ESCOBET

PLAZA DE SAN JUAN, 5.-BERGÁ.

JOSÉ CARDONA

Plaza de S.º Juan.

Gran Fábrica de Chocolates

CERERIA Y CONFITERIA

Ramon Font Ballús

LA BRILLANT

Plaza de la Constitución, n.º 8